СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLI. Ч. 218. Джерзи Сіті, Н. Дж., середа, 20-го вересня 1933.

VOL. XLI. No. 218. Jersey City, N. J., Wednesday, September 20, 1933. THREE CENTS.

ПРЕЗИДЕНТ РУЗВЕЛТ ПІДПИСАВ ВУГІЛЬНИЙ КОДЕКС

ВАШИНҐТОН. — Федеральний уряд готов перебрати контролю над промисловістю мягкого вугля. Таке можна вносити з підписаного президентом Рузвелтом кодексу мягкого вугля. Продуценти обовязані доносити урядови про умовини праці та подавати всі статистичні дати, звязані з тою промисловістю. Ця постанова ввійшла в кодекс на домагання „Консомерс Едвайзорі Борд". В той спосіб уряд хоче мати нагляд над коштами продукції й ціною вугля.

Нагляд над цею промисловістю матиме контрольна рада, яка буде складатися з 18 членів, з котрих 9 будуть представляти промисл, а 9 заіменує уряд.

ДУМКИ МАЙНЕРІВ ПОДІЛЕНІ.

ЮНІОНТАВН (Пенсилвенія). — Назагал майнери погоджуються з підписаним президентом вугільним кодексом. Одні задоволені з того, що законно забезпечено майнерам право колективного пертрактування з представниками копалень з справі умовин праці. Інші знову сподівалися вищої заробітньої платні. Але всі не думають вертатись до праці скорше як 2 жовтня, себто того дня, коли вугільний кодекс буде обовязуючим.

КЛОПОТИ ЗІ СТРАЙКАМИ.

НЮ ЙОРК. — Ґровер Гвейлен, голова місцевої „Найри", звернувся до Вашинґтону за порадою, що робити зі страйками. Ще один не полагодиться, а вже вибухають нові. І так стає з кожним днем гірше. В Ню Йорку страйкують тепер у ріжних ділянках найменше 50,000 робітників.

НАДІЮТЬСЯ ВІЙСЬКОВОЇ ДИКТАТУРИ НА КУБІ.

ГАВАНА. — Новий президент, котрий оголосив, щоби його називати коротко Рамон Грав (а не: Рамон Грав Сан Мартін), має доволі клопотів з опозицією. Коли переговорював з нею, дехто затакував його особисто в такий спосіб, що Грав заповів, що пертрактуватиме з опозицією надалі тільки на письмі. Опозиція представила йому тепер ультимат. Наслідок того буде мабуть такий, що прийде до військової диктатури. Диктатором став би тоді полковник Батіста, бувший фельдфебель. Та кажуть, що за Батистою стоїть Сергіо Карбо, радикальний журналіст і знаменитий політик, котрий надає напрям цілій акції.

ВЕТЕРАНИ ЗАЛЯГЛИ ФОРДОВИЙ ЗАВІД.

ДІТРОЙТ. — Маси ветеранів залягли три вулиці й спараліжували цілий рух довкола Амерікен Ліджен Меморіел Гол. Прийшли вони, щоби дістати роботу, згідно з оголошенням Форда, що прийме 5,000 ветеранів до роботи. Деякі попрherходили з коцами і поживою і ждали на свою чергу по 24 години і більше. Форд заявив, що кождого дня прийматиме по 300 нових робітників-ветеранів.

ВИПРАВДАВ БАНКИ.

ДІТРОЙТ. — Суддя Гери Кідан, котрий три місяці досліджував причини упадку двох місцевих банків, заявив, що в часі, коли проголошено „банкове свято", банки ті знаходилися в порядку і були виплатні. Не можна також ствердити, щоби до того часу витягав хтось з банку якісь значні суми, передбачаючи крах банку. Суддя підніс, що федеральний уряд мав донесення проти банку, але стверджує, що ті донесення були неправдиві. Та всежтаки дивується, чому уряд скорше не поробив кроків супроти банку, а допускав до того, щоби люди вкладали далі гроші до банку в часі, коли від років були донесення, що з тими банками недобре.

ВІДНОСИНИ ПОПРАВИЛИСЬ.

ВАШИНҐТОН. — На нарадах „Федерал Едвайзорі Кавнсил" стверджено, що від часу, як „Найра" розпочала акцію відбудови краю, економічні й фінансові відносини поправилися. Це потверджують звіти з усіх міст.

ЗМЕНШЕНО ДЕФІЦИТ НА $500,000,000.

НЮ ЙОРК. — Ґенеральний директор почти, Джеймс Фарлі, подає, що в часі від 1 липня до 12 вересня зроблено в державній касі ощадности на $500,000,000 у порівнанню з попереднім роком. Він каже, що це було можливим зробити головно тому, що дано буджетовому директорови право контролювати всі державні видатки. Щойно в той спосіб заведено дійсну ощадність.

ЯКІ ПОБИРАЮТЬ ПЛАТНІ?

НЮ ЙОРК. — Собвейова компанія, знана як „Б. М. Т.", оперувала за останні роки з втратами і не виплачувала дивіденди та позменшувала робітникам платні на 10%. Зате президент побирав річно $135,000. Щойно тепер, під сильним напором шеровців, зменшив собі платню на $90,000 річно.

БІЛОКОВНІРЦЕВІ РОБІТНИКИ В БІДІ.

НЮ ЙОРК. — Хоч відносини дещо поправилися, то білоковнірцеві робітники, які виказують звіти, знаходяться далі в страшній нужді.

APPEAL BY UKRAINIAN CATHOLIC BISHOPS ON BEHALF OF THE STARVING POPULATION OF SOVIET UKRAINE

The Ukrainian Catholic Bishops of the Galician Church Province have issued the following joint letter concernning the conditions in Greater Ukraine:

"Ukraine is in the clutches of death. Her population is dying of starvation. Built up on injustice, fraud, godlessness and unrighteousness, the present regime has brought this formerly rich country to complete ruin. Three years ago the Head of the Catholic Church, Pope Pius XI, protested energetically against everything in bolshevism which was contrary to Christianity, God and human nature; warning the whole Catholic world against the results of such crimes. We also joined in that protest. Today we see the situation resulting from Bolshevik action growing worse from day to day. The enemies of God and humanity have thrown aside religion, the basis of social order, have suppressed liberty, the greatest benefit for mankind; and have made slaves of the peasants and cannot even feed them.

"In face of these crimes, human nature revolts. Unable to give our dying brethren any material help, we appeal to all of you to do all you can, and if there is no possibility of human help on this earth, by prayers, fastings, general mourning and sacrifices to obtain Divine justice."

"Before the whole world raise a mighty protest against the persecution of the little ones, the poor, the weak and the innocent. The oppressors we accuse before the Throne of the Almighty."

"The blood of workmen who, starving, toiled the black soil of Ukraine cries for revenge to heaven and the voice of hungry reapers reaches our Almighty God.

"We beg all the Christian World, everybody who believes in God, and especially all workers and peasants, and above all our compatriots, to join us in our protest and carry it to the remotest countries of the Globe.

"We beg all radio stations to inform the world about our appeal. Maybe it will reach the poor cottages where the peasants are dying. May it be at least some consulation for those who stand facing the terrible death from starvation, to know that their brethren have heard about their despair and are praying for them.

"And you, our unhappy, starving and dying brethren, pray to our Almighty God and our Saviour Jesus Christ. You are enduring unhuman sufferings — bear them for our sins, for the sins of all our people and repeat after Jesus Christ: 'Thy will be done, our Heavenly Father!" Death accepted as a will of God is a holy sacrifice and united with the sacrifice of Jesus Christ will bring you the Kingdom of Heaven and to the whole people, its salvation.

"Our hope is in God."

Given at Lviv, on the day of St. Olga, the 24th of July, 1933.

ANDREW SHEPTYTSKY, Metropolitan Archbishop.
GREGORY KHOMYSHYN, Bishop of Stanislaviv.
JOSAPHAT KOTSYLOVSKY, Bishop of Peremishl.
NICETAS BUDKA, Bishop of Patar.
GREGORY LAKOTA, Bishop-Sufragan of Peremishl.
IVAN BUCHKO, Bishop-Sufragan of Lviv.
IVAN LATYSHEVSKY, Bishop-Sufragan of Stanislaviv.

РАБІН ПРОТИ БОЙКОТУ НІМЕЧЧИНИ.

Головний берлінський рабін д-р Гільдершаймер, приїхав несподівано до Варшави. Тут він відбув наради з представниками польського рабінату та з лідерами жидівства. Він просив рабінів і жидівських лідерів припинити бойкот німецького краму, бо цей бойкот тяжко відбивається на німецьких Жидах.

12-ЛІТНІЙ ІНДІЙСЬКИЙ ГЕРОЙ.

В Індії прийшло недавно до крівавих сутичок між прихильниками, що боряться за незалежність Індії, і племенами, що прихильно настроені до Анґлії. На чолі одного відділу, що бореться проти Анґлії, стоїть 12-літній хлопець, син проповідника одного племени. Цими днями відділ повстанців під проводом цього 12-літнього героя напав на оселю Галь-Мін-Сай, і звів кріваву боротьбу з анґлійським ґарнізоном. У висліді боротьби відділ мусів з браку муніції відступити в поблизькі гори.

НІМЕЦЬКА ЖІНКА НЕ ТАНЦЮЄ З ЖИДАМИ.

В знаних баварських купальних заведеннях у Фордерной розліплено афіші з закликом: „Німецька жінка не танцює з Жидом!"

КРІВАВА РОЗПРАВА І СМЕРТЬ.

У Новому Майдані біля Війславич, на Холмщині, на тлі особистих порахунків вивязалася між селянами крівава бійка, підчас якої Андрій Підгірський заколов ножем Петра Кшешовця, а його брата тяжко поранив.

ЗАМІСЦЬ ДИКА ПОСТРІЛИВ СЕЛЯНИНА.

Осадник Кароль Дерляда в кольонії Арматнів, луцького пов., сторожив вночі разом з іншими осадниками бараболю від диків, які в тій околиці появились і роблять декому великі шкоди. Раптом йому привиділося, що недалеко стоїть дик і рие бараболю. Не довго думаючи, осадник вистрілив у сторону здогадного дика, але, наблизившися, згодом побачив, що замісць дика тяжко поранив селянина сусіднього села, Володимира Ойцюся, який випадково туди проходив. В тяжкому стані раненого перевезено до шпиталю в Луцьку.

ВІДНОВА ПЛАВБИ НА ДНІСТРІ.

Наслідком покращання взаємин між Румунією і Радянщиною в Букарешті повстав проєкт віднови плавби на Дністрі, перерваної в часі світової війни. Одна анґлійська фірма звернулася до румунської влади з пропозицією сфінансування того підприємства та достави кораблів.

СМЕРТЬ ЗА ЗВЕДЕННЯ АРІЙСЬКОЇ ДІВЧИНИ.

Посол народних соціялістів, пастор Мунчмаєр, виступив на зібранню в Норимбурґу з домагання, щоби Жида, який зведе дівчину арійського походження, карати смертю.

ЖІНОЧІ БАРИ.

В Парижі є кілька елеґантних бар, що тішаться дуже гарною фреквенцією. Бари ці відвідують вечорами тільки самі жінки. Жінки, що відвідують згадані льокалі, є ріжного віку: веселі й молоді еманципантки, дами в старшому віці, а навіть старушки, що затягаються димом папіроски, як вояки. Жінки ці, як описує очевидець, в нічому не уступають мужчинам, пють залюбки гарячі напитки, і хто знає, чи не краще вивязуються з тієї ролі, ніж мужчини. Коли припадково заблукається туди якийсь мужчина, жінки не звертають на нього уваги і він хоч-не-хоч втікає звідтіля. У барах досить живо й гамірно. Молодші розказують собі жарти і дотепи, а старші дискутують на політичні і суспільні теми з вервою й запалом.

ПОЛІЦІЯ В ЧЕРНІВЦЯХ СКОНФІСКУВАЛА 4,000 БОХОНЦІВ ХЛІБА.

Від довшого часу пекарні випікають хліби, що важать ледви 70 дкг. замісць 1 кг., а то й менше. Поліція поконфіскувала в 30 пекарів 4,000 хлібів, бо вони мали замалу вагу. Знайшлися міські радні, що взяли пекарів в оборону. Поліція на інтервенцію міських радників повіддавала сконфісковані хліби.

КОНҐРЕС МЕНШИН ОБВИНУВАЧУЄ РАДЯНСЬКИЙ УРЯД У ГОЛОДІ

ЖИДИ ПОКИНУЛИ КОНҐРЕС НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН, БО НЕ УХВАЛЕНО БАЖАНОЇ ЇМ РЕЗОЛЮЦІЇ.

БЕРН (Швайцарія). — Головною резолюцією міжнародного конґресу національних меншин стала обширна резолюція про голод у Радянщині. Конґрес однодушно ставить у вину радянській владі голод, який тепер панує в Радянщині та панував там раніше.

Жиди домагалися, щоб конґрес ухвалив резолюцію догани німецькому урядови за переслідування Жидів. Проти цієї резолюції стали Німці й конґрес не міг знайти компромісової редакції. Тому Жиди покинули конґрес. Поляки лишили міжнародню організацію національних меншин ще пять років тому.

БОЛЬШЕВИКИ РОЗСТРІЛЯЛИ ОСИПА БУКШОВАНОГО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — Знову наспіли відомости з Радянщини про чергові розстріли Москвою Українців з Західньої України. Цим разом повідомляють, що між розстріленими останніми часами Галичанами знаходиться бувший комендант Українських Січових Стрільців, Осип Букшований, який у часі війни Галичини проти Польщі командував УСУСами. Букшований уже давно став на службу большевикам і служив їм „не за страх, а за совість". Він навіть в угоду большевикам різко виступав проти Української Галицької Армії та її полководців.

Разом з цими вістками прийшло потвердження, що в Москві ще майже рік тому розстрілено Галичанина Лапчинського, котрий довший час був консулем СРСР у Львові, а тепер Букшованого розстрілено нібито за звязки з протибольшевицькою українською еміґрацією.

ОСНУВАННЯ КОМІТЕТІВ РАТУНКУ УКРАЇНИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — По думці відозви Українського Громадського Комітету Ратунку України, яку підписала українська парляментарна репрезентація та 34 українські центральні краєві установи, виділовий комітет УГКРУ звернувся з відозвою до населення всіх українських земель поза московською окупацією та до Українців, розсіяних по цілому світу, з закликом розпочати спільну протестаційну акцію зприводу чергового терору й організованого Москвою голоду на Україні.

Тепер приступлено до організації повітових та взагалі місцевих Комітетів Ратунку України, які мають перевести зорганізовану протестаційну акцію.

МОСКВОФІЛИ ЛИЖУТЬ ЛАБИ ПОЛЬСЬКОЇ ВЛАДИ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В Сяноці відбувся зїзд делеґатів москвофільських організацій з повітів Лемківщини, а саме: Ліска, Коросна й Сянока. На нарадах головував скарбовий радник Мокрицький зі Сянока.

Зїзд закінчився однодушним рішенням вислати чолобитні телеграми до польського президента Мосціцького, маршала Й. Пілсудського й премієра Єнджеєвича.

АНҐЛІЯ ЗАКЛОПОТАНА СПАДОМ У ЦІНІ ДОЛЯРА.

ЛОНДОН (Анґлія).—Премієр Мек Донелд відбув важну нараду з найбільшими авторитетами в справі фінансів. Анґлія тепер заклопотана тим, що американський доляр повільно, але нестримно тратить на ціні. Дотепер Анґлія старалася свій фунт стерлінґів тримати на рівні з американським доляром.

Можливо, що далі Анґлія затримає свій фунт стерлінґів на певній висоті супроти золота, не зважаючи на ціну американського паперового доляра.

„СУД" У СПРАВІ ПІДПАЛУ РАЙХСТАҐУ СКІНЧИВСЯ.

ЛОНДОН (Анґлія). — Закінчився міжнародній „суд" у справі підпалу німецького парляменту. На суді було доказано, що ні лідер німецьких комуністів Тоґлер, ні три болгарські комуністи, які тепер стають перед суд у Лайпціґу за підпал, зовсім невинні. Вони в часі підпалу були далеко від Берліна.

Натомісць усе зводиться до того, що підпал зорганізували самі гітлерівські лідери, які використали до того Голяндця Любе, назвавши його комуністом. Тимчасом Любе вже давно симпатизував із фашистами і стояв близько до них. У середу, 20 вересня, в Ляйпціґу почнеться над комуністами суд у справі підпалу райхстаґу, а тому опублікування рішення міжнародного „суду" на передодні німецького суду мусить мати, коли не фактичне то моральне значіння.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.
Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЩЕ РАЗ ПРО ПОБІДУ КРЕМЛЯ

Знову новий допис Волтера Дюрантія про голод на Україні. Датований: Харків, Росія, 17 вересня, а поміщений, як звичайно, в „Ди Ню Йорк Таймс". Як би не те, що цей часопис належить до найбільших і найвпливовіших в Америці, можна би вже залишити на боці все те, що вписує її большевицький симпатик-кореспондент. А так годі. Крім того новий допис Дюрантія прямо кидає визов усій тій акції допомоги Голодній Україні, яку розпочав український нарід на всіх землях, крім тої, що під совітами, що є природне. Дописи Дюрантія про Україну зявляються дивним дивом якось аж тепер, коли в Злучених Державах піднімається загальна всеукраїнська протестаційна акція проти совітів, коли український нарід на західньо-українських землях, на Буковині, на Закарпаттю, на европейській імігґрації й тут за морем станув до протесту проти Кремля, коли українські епископи видали відозву в справі ратунку Великої України і коли обєднуються всі українські господарські, культурні, а навіть політичні установи, щоби піднести один великий голос протесту проти Кремля. В тім то часі кореспондент „Ди Ню Йорк Таймса" пише про побіду Кремля, про його триюмф, із симпатією до нього, як до побіди того, що побідив над темнотою і заскорузлістю українського селянина.

В попереднім дописі Дюранті писав, що голод здесяткував Україну. А тепер, коли ще не вспіли вимолотити і змолоти збіжа, бачить він у старих і дітей здорові лиця з виглядом і поставою добре вигодуваних людей. Як це погодити з тим, що той самий кореспондент писав два дні тому про вимертя України? Як це погодити з тим, що навіть у тім новім дописі він бачить повно порожніх хат по селах, залишених селянами з причини голоду?

Дюранті виясняє це устами молодого комуніста, кажучи, що це залишили хати селяни „лінтяї". Та перед двома днями Дюранті писав, що це мусів бути страшний голод, коли він змусив селянина покидати землю. Покликувався навіть на відому повість "The Good Earth", щоби доказати, що селянин покидає землю тільки в смертельно важких обставинах.

Отак зміняється кореспондент „Ди Ню Йорк Таймса" за 24 години, переїхавшись автом разом із совітськими урядовцями довкола Харкова та оглянувши те, що йому дозволили оглянути, й поговоривши з тими, кого йому представили! Тепер уже йому „смішно писати про голод на Україні". Дюрантієви й большевикам смішно, але не смішно Українцям, коли Москва за один тільки рік вимордувала голодом міліони українського населення.

Е. Онацький.

УКРАЇНСЬКІ ВИСТУПИ НА ІНТЕРНАЦІОНАЛЬНІМ КОНҐРЕСІ СТУДЕНТІВ У ВЕНЕЦІЇ.

Від 22. серпня до 2 вересня відбувався у Венеції XV Конґрес представників всіх тих національних студентських обєднань, що формують міжнародню студентську федерацію, так звану CIE. Україну в лоні CIE представляє ЦЕСУС, себто Центральний Союз Українських Студентів, що має головний осідок в Празі і обєднує всі студентські орґанізації Західних Українських Земель та еміґрації, як наддніпрянської, так і наддністрянської.

Щорічні конґреси CIE можна порівнати з сесіями Ліґи Націй. Практичної користи з них не буде для Українців доти, поки вони не матимуть власної держави. Але пропаґандивне їх значіння є дуже велике. Не треба забувати, що з тої студентської молоді, яка є представлена на тих конґресах, формуватимуться будучі державні мужі й політичні діячі всіх европейських країн. І саме тому участь українського студентства в цих конґресах є необхідна: це є одна з небагатьох інтернаціональних орґанізацій, де Українці мають можливість розвивати свою діяльність нарівні з усіма іншими державними націями і привчати тим молодь цілого світа вбачати в Українцях рівноправних собі представників цілком окремої, відмінної, і від Москалів і від Поляків, нації.

З українських виступів на Конґресі CIE, що отсе щойно відбувся, треба особливо відмітити такі:

На пленарному, прилюдному засіданні Конґресу, 29 серпня, дискутовано проблєму взаїмних відносин між державою і студентством. З цього приводу український делеґат виголосив у французькій мові (що є офіційною мовою CIE, поруч з анґлійською) таку коротку промову (промовці були обмежені пятьма хвилинами, і треба було висловлюватися дуже коротко і синтетично):

„В дискусії взаємновідносин між державою і студентством треба перш за все встановити один безсумнівний факт, а саме: що студентство є найчунішою й найактивнішою частиною соціяльного тіла — суспільства. Студентство найбільш боляче відчуває й найпалкіше реаґує на всякого роду несправедливости. Якщо ці несправедливости є соціяльної якости, студенти робляться революціонерами суспільного ладу; якщо ці несправедливости є якости національної, коли, наприклад, вони належать до пригніченої нації, то студенти природно робляться національними революціонерами.

„Отже, установивши цей загальний факт, ми легко зрозуміємо, чому історію взаємновідносин між державою й українським студенством треба поділити на три ясно розмежовані періоди.

„Перший період припадає на ті часи, коли українське студентство боляче відчувало всі соціяльні й національні кривди царського московського режиму: в тім першім періоді ціле українське студентство було яскраво ровелюційне.

„Потім приходить другий період, коли Україна здобуває свою незалежність і починає розбудовувати свою власну державу. Тоді українські студенти переймаються цілковито тою містикою держави, про котру тут говорив італійський делеґат д-р Ґардіяні, і робляться палкими націоналістами, що зі зброєю в руках боронять свою батьківщину від навали чужинців. Українське студентство що року святкує славний в його аналах день Крут, коли цілий відділ з триста чоловіків, складений виключно зі студентів, поляг героїчною смертю, боронячи свою державу від навали московських большевиків-імперіялістів, що лише для облуди вдягли були комуністичну маску.

„І нарешті приходить третій період, коли Україна, знеможена в кривавій боротьбі з московськими й польськими незалежність, тратить свою незалежність тратить свою державність. І от ми бачимо, що українське студентство знову робиться революційним: воно не може визнати **чужої** держави, воно змагається проти неї, воно прямує до звільнення українських земель від московських і польських напасників.

„Українське студентство є революційне. Але коли воно нарешті дійде до своєї мети, коли воно нарешті здобуде знову свою власну державу, воно знову перейметься любовою до неї, воно знову буде їй віддано й жертовно служити, — але крім того — воно й буде революційне".

Ця промова мала великий успіх серед студентства, і її вкоротці переказали всі італійські часописи.

Одночасно з XV Конґресом CIE відбувалася перша Конференція представників студентської преси. Тут, на засіданні 30 серпня, український делеґат виголосив у французькій мові таку доповідь:

„Преса кождої країни відбиває — неминучо й автоматично — життя й загальну ситуацію відповідної країни. Студентська преса не є винятком з цього загального правила, але навпаки, його ствердженням. В країнах, де життя тече мирно в спокійному й нормальному річищі, студентська преса не здіймається понад рівень професійних корпораційних інтересів: кожний член суспільства має цілком ясно визначені в ньому права й обовязки. Але як тільки соціяльне життя порушується в свойому нормальному розвитку, функції ріжних суспільних ґруп входять зараз між собою в конфлікт: найактивніші і найчуйніші до суспільних недуг ґрупи почувають необхідність втручатися до справ, які — при нормальних умовинах — зовсім не входили би в їх компетенцію.

„Життя українського народу проходить в цілком ненормальних умовинах. Позбавлений своєї власної держави, він є присуджений боротися зі всіх своїх сил за свою незалежність, національну і політичну культуру. І саме тому студентська преса, — себто преса найбільш чужої й найбільш активної ґрупи суспільства, — не може обмежувати свої інтереси на справи чисто професійні та корпораційні, але мусить займатися справами державної й національної ідеольоґії. Цілком ясно, що ця ідеольоґія не відповідає цілям і завданням **чужої** держави. Тому, наприклад, „Студентський Шлях", що виходить у Львові, майже в кожному числі підпадає конфіскатам польської цензури, і українське студентство є примушене видавати кожне число в подвійному накладі, при чому перший наклад цілковито пропадає, а другий виблискує білими сторінками. (Тут український делеґат демонструє числа „Студентського Шляху", з цілком білими сторінками, як наслідок польської цензури. Враження дуже сильне, особливо на делеґатів Французів, Бельґійців та Анґлійців). Цілком ясно, що такий стан річей відбивається дуже дошкульно на фінансах студентської преси. До минулого року українське студентство мало два місячні журнали, що були справжніми виразниками настроїв і жадань українського студентства: „Студентський Вістник" у Празі і „Студентський Шлях" у Львові. За браком засобів українські студентські орґанізації вирішили припинити видання „Студентського Вістника", щоби зосередкувати всі свої сили для втримання на належній висоті „Студентського Шляху", який таким чином зробився єдиним **офіційним** органом українського студентства.

„Але пресова діяльність українського студентства не обмежується лише „Студентським Шляхом". Існує сила українських публікацій, які зовні нічим не виявляють свого студентського характеру, але своїм змістом і складом співробітників є переважно, а іноді й виключно, орґанами студентської молоді. Конфлікт двох поколінь є вічний і усюдний, але певно ніде не досягав він таких розмірів, як в напруженому й ненормальному житті українського суспільства. Українська молодь відкинула майже всі колишні ідеали своїх батьків і бере масову участь в націоналістичному русі, що є фактично опанований високошкільною молодю. Тому й так звана націоналістична українська преса є фактично пресою студентської молоді. Та офіційно — я це підкреслюю — єдиним органом українського студентства є „Студентський Шлях" у Львові.

(Кінець буде).

НЕМА СЛІВ

Три слова, припадково сказані російським істориком-академіком на міжнароднім зїзді істориків у Варшаві, **„професор Грушевський осліп",** схарактеризували безмежну траґедію не лише професора Михайла Грушевського, але й траґедію українського народу. Ціла українська нація давно осліплена Московщиною, вкинена в страшну вязницю московського рабства, корчиться в залізних катівських обіймах Москви.

„Професор Грушевський осліп!" Чи можна збагнути траґедію великого, не лиш українського, але й світової слави вченого? Чи можна збагнути траґедію душі людини, яка вернулась на Україну, щоб там працювати далі над невикінченими сторінками української історії та української літератури? Адже професор Грушевський віддав усе своє життя тим студіям. Історія України й історія української літератури були тим полем, яке орав і засівав великий учений. Вони були тим джерелом, що одушевляло його життя до праці, що в слабе фізичне його тіло вкладали душу великого титана науки. Вони запалювали його до праці й давали йому велику, невичерпану енерґію й творчість.

І тепер, коли проф. Грушевський майже закінчив Хмельниччину, коли він підійшов до праці над найцікавішою й найтраґічнішою сторінкою української історії, над Великою Руїною, коли він уже зібрав сирі матеріяли й почав наукове оброблення їх, **великий історик осліп.** В той час, коли професор Грушевський закінчив пять томів прекрасної історії літератури української, коли він на підставі окремих фактів, окремих матеріялів, розрізнених творів українського народнього епосу й дуже нечисленних писань творив чудову систему української народньої словесности й початків письменности та готувався дати українському народови й світовій науці дальші свої праці, **він осліп.**

Ця траґедія більша від фізичної смерти; вона більша від найстрашніших катівських мук. Адже це безмежна траґедія духа; траґедія, яка не має свого кінця, поки жиє людина; траґедія, якої нічим не зміряєш! Дух палає до творчости, воля рветься до праці, до технічного переведення в життя того, що дух витворив, а тут сліпі очі не дають можности ні прочитати, ні написати. Живучи фізично, вмер духово великий український історик і світовий учений. Умер той, що віднайшов українському народови історичне імя; замучений духово той, що віднайшов українському народови історичні традиції, на підставі яких Україна буде будувати свою будучність і щастя майбутніх поколінь; закатований Москво монастирі. Довгі роки історичну правду й дав цілому світови наукову істину, яку так довго Москва нівечила й затемнювала. Але праця його не скінчена.

На порозі, коли вже М. Грушевський готовився піднести підсумки своїй довгорічній творчій, неустанній праці, Москва осліпила його. Осліпила його, як колись у старину Турки осліплювали українських козаків-лицарів; як Москва колись засилала на Сибір українських гетьманів; як колись останнього кошового Війська Запорозького, Кальнишевського, столітнього старця, на двацять років замурувала була в смердячу яму в Соловецькім Монастирі. Довгі роки історичного життя українського народу Москва осліплює цілу українську націю, замуровує в страшну московську вязницю-яму, винищує український нарід канальськими роботами, голодом, киданням його на війну, як гарматнє мясо.

Невимовна траґедія проф. М. Грушевського є символом траґедії цілого українського народу. Недоля судила, щоби великий історик українського народу, той, хто написав велику книгу минулого життя великої нації, став сам прообразом тої нації, впавши жертвою свого довіря до Москви, впавши жертвою московського варварства. Москва не вбила фізично М. Грушевського, але осліпила його. Вона вбила духову творчість великої людини й засудила його на пекельні муки, поки він буде жити фізично на землі. Москва арештувала старого професора, перевезла його з Києва до себе й вкинула, як колись Кальнишевського, в смердячу московську яму. Там у ямі, у вогкій темній кімнаті, на голодову пайку посадила Москва великого Грушевського, щоби поволі з демонським катівством убити його.

Та годі. Траґедії М. Грушевського не можна збагнути! Не можна знайти слів, щоб її висловити й описати. Ця траґедія є прообразом траґедії цілого українського народу, що знаходиться звязаний і осліплений у смердячій московській ямі, яка тепер називається комуністичним царством.

За визволення з тої ями, за розкріпощення душі українського народу, за те, щоб вернути зір осліпленому українському народови, варт боротися й умерти.

В. К.

СТАРИЙ МЛИН

Оповідання.

(15)

Чуючи таке, Анна впялила в Катрю здивовані очи і дивилась на неї, вижидаючи.

— З того, що вона балакала, ми доміркувалися, чому ти в її очах ледащиця. — Катря говорила далі. — Вона підозрівала тебе, що ти більше, ніж треба було, зналася з адвокатом, котрий боронив твою маму.

— То раньше ти не чула, який поговір пустили на мене?

— Не чула. Як би була чула, як би ти була передомною, твоєю приятелькою не таїлася, а розказала мені про се, то я з мамою була би вже давно образумила цілу Синячку і Ланковичеву... Ага! Ти мабуть ще не знаєш, що я заручена?

— Та не знаю.

— Отже скажу тобі, бо се пояснить, чому той адвокат так щиро боронив твою маму, не використовуючи тебе. Він зробив се не так для грошей, які дістав від тебе, бо се було дуже мало. Він зробив се для мене, щоби міг будьтоби в справі твоєї мами заходити до нас і зі мною балакати. Так то він сватався до мене... Тепер він вже мій суджений і тепер зрозумієш, що таке ми могли сказати Ланковичевій, коли вона повторила наклеп про любощі адвоката з тобою.

— Щож ви сказали їй? — спитала Анна вже цілком спокійна.

— Сказали те, що було. Моя мама сдазала їй, що того адвоката ми нарадили тобі, і що до нього мама ходила з тобою. Мама сказала, що ти сама ніколи не була у нього, лиш усе з нею. Звичайно ми звіщали його про те, що ти у нас. Тоді й він приходив. Бо, бачиш, я його хотіла спіймати, отже твої конференції з ним у нас були мені на руку. Те я цілком отверто сказала Ланковичевій.

— Ти сказала? — Анна спитала здивована. — Ти не соромилась? Не боялася поговору?

— Тепер вже можна сказати. Раньше, поки я ще не знала, що спіймаю його, була би не сказала. Тепер, по заручинах, можна. Чейже то не гріх, як дівчина приличними способами намагається завернути голову парубкови, котрий їй подобався.

— Се, що ти робила, ще не виправдує мене, — замітила Анна.

— Цілком виправдує! Чейже то неімовірне, щоби між тобою і адвокатом було щось таке там, де ви обоє під оком такої, що того адвоката обробляє для себе, і на кожду дівчину, котра з ним балакає, позирає оком заздрісної. Колиж до того Ланковичева вчула, що як ти ішла до адвоката, то тільки з моєю мамою, вона признала, що тяжко скривдила тебе, даючи віру такому поганому наклепови.

— Чи при тім був Олекса? — спитала Анна.

— Ні, не був. Та прийшов хто інший. Адвокат, тепер вже мій суджений, ідучи по обіді до канцелярії, на хвилю поступив до нас. Розмову з ним я нарошно повела так, щоби бесіда зійшла на твою маму і на тебе. З того, що він відповідав мені, Ланковичева мусіла зміркувати, що ми їй про тебе правду казали... не вигадки на те, щоби тебе перед нею вибілити.

— Ви адвокатови, чи при ньому говорили про той поговір? — Анна спитала паленіючи.

— Борони Боже! Він про се нічого не знає. Ми лиш про процес говорили, очевидно й про те, як ти бідна бігала до нас... Ланковичева мабуть хотіла підступом випитати його про твою маму. Замітила, що адвокати роблять театр, бо ріжних злочинців боронять так щиро, начеб вірили, що вони справді невинні. На те мій суджений сказав, що воно справді так, та буває, що й невинних судять, ось як Загірнякову.

— Вона увірила йому?

— Не скажу, щоби увірила, бо якось чудно хитала головою. Адвокат додав, що зробив усе можливе. Обезсилив усі, проти обжалуваної наведені докази. Та доказів, що вона є невинна, йому годі було навести, бо при сій пригоді таке до сеї пори було неможливе. В невинність Загірнякової, адвокат сказав, невірні Томи увірять хіба аж тоді, коли злодій знайдеться.

— Через те, що той злодій пропав як камінь у воді, Ланковичева далі буде проти мене, — Анна сказала жалісно.

— Не журися тим, потішала її приятелька. — Олекса не покине тебе. Добре бодай те, що вже ти в очах його мами чиста. Ланковичева добра жінка, розумна жінка і добра мама. Вона не така, щоби з нею не можна було побалакати на розум. Мій суджений буде балакати з нею і скаже їй, чому він не вірить у вину твоєї мами.

Анна вже цілком успокоїлася і стала вірити, що Олекса не пропаде їй.

— Чим я віддячуся тобі і твоїй мамі за ту вашу поміч? — спитала. — Як би не ви обоє, то всі ті підозріння і сплетні таки були би нас розлучили. Коби ще скоро який вітер розвіяв ті підозріння, які тяжать на мамі!

— За яку годину буде у нас назад Ланковичева й Олекса. Також адвокат прийде. Може вже й нині пощастить йому вибити з голови Ланковичевої всяке підозріння.

— Я боюся, щоби не прийшли скорше і не захопили мене тут. Балакаючи, я й забула, що ще мушу бути в кількох крамах і зайти назад до хати. Бувай здорова!

Анна відійшла. Хоч вже було досить пізно і смерклося, бо в осени днина коротка, в крамах було ще багато людей. В торговий день все так бувало. Здержувана в крамах покупцями, покінчила свої закупна з годину пізніше, як се собі вирахувала була. Коли виходила за рогачку, на міськім годиннику вибила пята. В домах вже світилося. Хвилю стояла і надумувалася:

— Чи йти далі, чи вернутися і переночувати у приятельки?

— Рішилася далі йти, бо приятелька й інші могли би гадати, що вона прибігла назад до Олекси, котрий повинен був надійти до Сивульських на вечеру. Також мама стрівожилась би, як би її Анна не прийшла перед десятою. Пустилася скорою ходою.

Мандрівка цілком не була прикра. Місяць світив цілком ясно, так, що видко було дуже добре дорогу і вже здалека, як хто ішов дорогою. Під ногами було сухо, бо приморозок заморозив грязюку з боку дороги, розмішену людськими ногами. Місцями, де люди не задоптали тонкої верстви снігу, він заскрипів під ногами і перебивав монотонність ночі.

(Далі буде).

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Участь Клюбу танцюристів на міжнароднім святі.

В неділю, дня 27. серпня ц. р., відбулося в Центральнім Парку в Ню Йорку міжнародне свято підписання Верзайського договору. Це свято влаштувала американська міжнародня жіноча організація мира й свободи, де були присутні понад тисяч Американців.

На це свято запрошено шведських танцюристів під проводом п. Нелсона, український клюб танцюристів під проводом гр. М. Германа і драматичний кружок студентів з Ню Йорк Юніверзіті.

Коло четвертої години зполудня предсідниця А. Вралій Гейл відкрила свято вступною промовою. Вона представила зібраній публиці бесідників та учасників концертової програми. Між іншим заявила, що Українці у своїх прекрасних строях відтанцюють свої народні танки.

Шведи перші відтанцювали свій народній кружковий танок. Їх танок гарний і захоплюючий. Танцюристи виконали його по мистецьки, за що публика нагородила їх рясними оплесками.

Другі виступили на плятформу Українці, готові до танку. В цей час предсідниця Гейл представила зібраним українських танцюристів та в короткій промові поінформувала присутних про Україну й Українців. Вона більше звернула увагу на цю часть України, яка є в „союзі з Московю", заявляючи, що Українці, у числі сорок міліонів, у цій части України мають більшу свободу, свої уряди, мову і т. д., а навіть могли відлучитись від Москви, як би цього захотіли. Пані Гейл так пояснювала, як це вона вичитала у конституції СССР, однак, як всі ми знаємо, що на ділі так воно не є, бо права радянської України вже давно знесено, а те, що лишилось на папері, то лише для інформації чужинців.

Гр. Герман завважав, що інформації пані Гейл не є вірні, бо тепер переслідують навіть самих большевиків Українців. Він попросив предсідницю слова, і йому позволено говорити. А що гр. Герман є уроджений в Америці — знає добре англійську мову й українську історію, то подав зібраним докладно коротку історію українського народу, поділ українських земель між пануючі держави та теперішні змагання Українців до освободження і злучення всіх земель України. І коли це не вдасться мирним способом, то в слушний час Українці здобудуть це силою. Публика нагородила його оплесками.

Прислухуючись цим промовам, я завважив, що Американці інтересуються тепер Україною. Мені видалось, що це українське віче або дебата Українців на їх зборах у якімсь товаристві.

По цім гр. Герман почав переводити українські народні танки, пояснюючи окремо кожний танок. Перед самим виступом Українців, я дещо сумнівався, чи наші танцюристи видержать контест зі Шведами, бо я завважав, що у їх кружку було кілька професійних танцюристів та ще й більше було їх числом, а наші хлопці танцюристи не всі вишколені. Однак, мій сумнів розвіявся зараз по першім танку „Коломийка", бо від публики залунали грімкі оплески. Публика була захоплена танками та цікаво слідила за кожним рухом і зворотом танцюючих. Чотири танки, коломийка, гонивітер, чумак сольо і запорозький герць, відтанцювано по мистецьки, хоч було дуже горячо.

В додатку американські студенти з університету відспівали кілька уривків з опер і також заспівали й одну українську пісню „Ой сіяла конопельки" при акомпаніаменті гітар. Ця пісня весела, бадьора, яка дуже припала до вподоби публиці. Це зробило дуже миле вражіння на присутних Українців, бо вони ніколи не сподівались почути там нашу пісню з уст Американців.

Як бачимо, то Американці чимраз більше інтересуються українськими танками та часто запрошують наших танцюристів на ріжні виступи і при кожнім такім виступі підносять справу України та українського народу. Український клюб танцюристів, можна сміло сказати, є живою реклямою української справи між Американцями, бо на кожному виступі, де вони беруть участь, завсігди є малий або більший реферат про Україну.

Українці мають прекрасні пісні і музику, то підчас виступів українського танку чужинці все питають чи буде також спів і музика. Добре було, щоби клюб танцюристів вивчився українські пісні та щоби міг мати свою бодай малу орхестру.

Крім цього клюб нюйорських танцюристів брав також участь у двох подібних зібраннях: а саме в „Крістодора гавз", де були зібрані майже самі професори американських шкіл, які були дуже раді побачити українські народні танки. Також з великим успіхом відбувся виступ українських танків у „Бродергуд Арт Тієйтер".

Добре булоб, щоб надальше Клюб нюйорських танцюристів продовжав свою роботу між чужинцями. Також булоб бажано, щоб клюб дістав моральне попертя зі сторони нюйорських українських громадян.

І. Заболоцький.

РУХ ПО ВІДДІЛАХ У.Н.СОЮЗА

ЙОНГСТАВН, ОГАЙО.

Дня 10. вересня відбулися спільні збори в справі назначення доктора слідуючих відділів У. Н. Союза: 230, 274, 140, 218, 119. На збори прибули майже усі урядники відділів, як також і багато членів вище згаданих відділів. Також був присутній і доктор. По довших нарадах одноголосно назначено д-ра Володимира Тимочка, 2123 Савт Евеню, Йонгставн, О., доктором вище згаданих відділів.

За уряд перепровадження зборів: Яків Петричкович, від. 274, предсідник; Й. Білик, від. 230, секретар.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. О. Николая, від. 106, повідомляє своїх членів, що слідуючий мітінг відбудеться 24 вересня зараз по Сл. Божій, в гали церковній при Оклей і Райс ул. Обовязком є усіх членів прибути на цей мітінг, бо є важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть свої старі грамоти на мітінг. Також родичі дітей, котрі покінчили 18 літ життя, нехай принесуть їх діточі грамоти і перепишуть до старших членів. — Микола Гуль, предс.; Михайло Турко, кас.; Іван Дацьків, секр.

ЗВІДОМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ СТРІЛЕЦЬКОЇ ГРОМАДИ.

1) Голод на Україні і наші завдання.

Примара голодової смерти всього українського населення Великої України порушила до глибини не тільки серця Українців, але і всього світа.

Морди большевицької чрезвичайки з 1918-19 і 20 рр., які кождий з нас мав нагоду оглядати власними очима у Винниці, Бердичеві, Одесі і в сотні інших міст і сіл Великої України, є нічим у порівнанню до цього пекольного пляну, щоби голодом виморити ввесь український нарід!

Та і під цим страшним ударом наш нарід не паде, але готовить нову оборонну лаву!

В цій лаві не сміє бракнути ні одного члена Стрілецької Громади! Кождий з Вас, в своїй громаді — помагайте організувати протестаційні збори та памятайте при цьому на отсі дві важні справи:

1) Висилання протестаційних письм до уряду у Вашингтоні і збірку жертв на голодуючих.

2) Кладення основ до організації нашої власної збройної сили, пропагуючи все і всюди висилку американсько-української молоді в ряди американської армії, до військових шкіл, Червоного Хреста та ряджуючи такі курси в своїй місцевости. Для помочі в цій праці твориться при Управі Громади Військова Наукова Колегія зі старшин Армії. По всі інформації звертайтеся на адресу Громади.

2) Відомости про військових Українців в З. Д.

Управа Громади звертається отсим з проханням до нашого громадянства поодиноких громад, прислати на адресу громади слідуюче звідомлення:

1) Імя, назвище й адресу тих Українців з даної місцевости, котрі тепер служать в американській армії або фльоті;

2) Імя, назвище й адресу Українців в місцевій міліції;

3) Імя, назвище й адресу українських лікарів, норсок та студентів, котрі беруть військові курси в вищих школах.

За ці інформації Управа згори складає щиру подяку всім, хто доложить труду в цій праці.

3) Особисті звідомлення членів Громади.

За останніх два роки члени громади змінили не тільки свої адреси, але і місце осідку. Для точної провірки всі члени нехай подадуть негайно свою теперішню адресу та доповнять свої членські листи отсими датами:

1) В яких боях брав участь (місцевість, дата і назва частини). 2) Рід зброї. 3) Точна назва частини або частин, в яких повнив службу. 4) Чи тепер займається військовими студіями.

Ці дати потрібні теж до справлення похибок, які закралися в проголошеній листі нагороджених Пропамятною Відзнакою У. Г. Армії. Справлена ліста буде проголошена негайно по одержанню особистих звідомлень членів. Всі додаткові звідомлення, як і зголошення про відзнаку, слати на нижче подану адресу.

4) Видавничий Фонд Громади.

Виконуючи постанови Стрілецького Зїзду, Управа приступила до друку першої части „Альманаха", а саме книжки „Україна в Світовому Господарстві". Для покриття коштів друку Зїзд рішив візвати всіх членів скласти на цю ціль зворотну позичку в сумі десять долярів ($10.00). Управа взиває тих членів, котрі не зложили ще позички, зробити це негайно, щоби в час викупити наклад книжок. Гроші слати прямо на подану адресу:

UKRAINIAN LEGION,
c/o Dr. PAUL DUBAS, Sec'y,
1431 W. Girard Ave., Phila, Pa.

Декотрі члени непокояться припиненням друку Альманаха. Управа подає до їх відома, що дотепер видано на Альманах приблизно 600 дол., а більшу частину цих грошей зложили самі члени Гуртка ч. 1 в Филаделфії, Па., а то і поодинокі члени. На превеликий жаль, декотрі члени Громади вважають, що членство в Громаді не накладає на них ніяких обовязків крім ношення Стрілецької Відзнаки і маніфестування себе „бувшими Стрільцями".

Коли ця неактивність чи байдужність не зміниться в скорому часі на краще, Управа буде змушена видати нову лісту, а саме „бувших членів Стрілецької Громади", бо якраз вони спричинили опізнення видавництва.

Віримо однак, що кождий Стрілець розуміє вагу видавництв, намічених Громадою, і по своїх силах причиниться до створення видавничого фонду та тим дасть змогу Управі сповнити наші завдання.

5) Календарі Червоної Калини.

Управа звертається востанне з проханням до всіх громадян, яким вислано в розпродаж календарі Червоної Калини, щоби негайно вирівнали свої рахунки.

Управа У. С. Громади.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. К., Стемфорд, Конн. — Зашліть купони до Земельного Банку, а вони виплатять готівкою належитість тій інституції, чи тій особі, якій ті гроші передасьте. Бонди Земельного Банку добрі. Тепер їх вартість навіть збільшилася, бо курс доляра впав.

Т. Т., Фреквил, Па. — Про Міжнародній Робітничий Ордер у нас уже була мова. І на організаційних зборах та на конвенції про це говорено. Відповідати московсько-большевицьким аґентам нема потреби. Завелика була би їм тим разом честь! Тепер пора гонити геть большевиків, а не з ними дискутувати.

Учитель: — Діти, колиб ви бодай соту частину знали того, що я...

Ученик: Прошу пана професора, таж пан професор сидять у тій школі трицять літ!

Належне пояснення.

Голос у телефоні: Гелов! Чи то Заставничий Банк?

— Так, чого собі бажаєте?

— Може будете такі добрі сказати мені котра година?

— Дуже вас перепрошую, та я хіба не є тут на те, щоби вас інформувати яка година...

— Навпаки! Бо в вас я заставив мій годинник!

—o—

На варті.

Підчас інструкцій про обовязки та поведінку вартових питається підстаршина вояка:

— Рядовик Капуста, уявіть собі, що стоїте на варті, вже смеркнулося. Нараз підходить хтось іззаду й обіймає вас так, що не можете вжити зброї. Що тоді зробите?

Вояк: Скажу: Пусти мене, Ганю, я тепер у службі!

—o—

Малий Володко був знову нечемний. Батько вибив його. А мати сказала:

— Ти дуже нечемний, Володку. Ти повинен брати собі примір із твого товариша Славка. Славко має стільки літ, що й ти, а ще ніколи його не били. Що ти скажеш на це?

Таких батьків, як Славко, то і я хотів би мати!

Іван Вазов.

ЖАЛОБА

— А хай це чорти!... — так закляв неспокійний Дмитро Кочов у каварні „Мендель" у Відні, як прочитав утретє в німецькому часописі вістку в новинках. — Цей часопис читають у Софії, та й без того дійде до моєї жінки!... А то клопіт! З котрого то дня? З 22-го липня, вже чотири дні тому, того самого дня, як я відтам виїхав. Скільки терпінь і болю наслідком одного глупого непорозуміння! Мерщій! Треба післати телеґраму!

Кочов написав телеґраму при круглому марморному столику та вийшов.

Неспокій Кочова був оправданий. Німецький часопис, що виходив у тім самім місті, в якому Кочов провів у купелях увесь місяць, повідомляв, що 22-го липня помер там Болгарин Д. Кочов. Та сумна вістка певно була правдива, одначе не Дмитро Кочов, лише Денко Кочов із Варни мусів померти. З ним було дуже погано, ще заки приїхав Дмитро.

На другий день рано Дмитро Кочов виїхав до Софії.

У вагоні ввесь час думав про молоду жінку. Уявляв собі ясно її положення, як хтось із „ближніх" приніс їй зловіщу вістку, що її вичитав у німецькому часописі. То певно так було: „Добра вістка летить далеко — лиха ще далі!"... Який грім упав на голову нещасної Божени!... Хотів не бачити її розпуки та плачу. Дмитро знав, що Божена його любить, що щиро кохає його ... Певно стали шукати ближчих вісток, непорозуміння вияснилося, вона успокоїлася.

— Яке це добро — телеґраф! Та поки не вияснилося, минуло дванацять годин! Дванацять годин такої муки! такого страшного неспокою! Чоловік від того може постарітися на десять літ!

І Дмитро в уяві бачить біле личко Боженине, прикрашене чорним, шовковим волоссям, залите сльозами, побліде, змінилося від розпуки. А потім, як успокоїлося, воно ще більше вияснилося та покращало завдяки щастю... Тоді уявляв собі її в ясноліловій суконці, в якій вона була така гарна, така манірна. Бо Божена любила прибиратися — мала до того велику слабість. Котраж жінка не має нині тієї слабости? Божена гарна, а конче треба, щоби гарна жінка гарно зодягалася. Вона легкодушна... Зрештою золоте серце... Як урадовано-неспокійно жде, щоби переконатися на власні очі, що Дмитро жие та здоров. Уявляв собі привитання, обійми, радість...

І пробігла ним радість-дріжання, в очах милохіть зявилися сльози.

Дорога здавалася Кочову страшно довга, безконечна. Як поїзд зі свистом вїхав на софійський двірець, серце забилося йому, побачив своїх із дому, що вийшли йому на стрічу, а між ними Божена, як звичайно така свіжа та виcтроєна.

Стріча була дуже щира.

Зараз у повороті Божена скоро, з великим схвилюванням оповідала йому про свою розлуку та муки, поки не довідалася правди, а тревало воно цілих десять годин. За той час не знає, що з нею діялося.

Дмитро слухав її схвильований.

Не ошукався на почуваннях своєї жінки. Вона його любить. Може не так дуже, як він її, та від серця годі вимагати більше, ніж воно може дати... І почувався щасливим.

*

Третього дня після повороту додому Дмитро скорше ніж звичайно вернувся з бюра на обід. Ввійшов до своєї кімнати, взяв свіжу ґазету, щоби переглянути, та довго шукав місця, де сісти би. На канапі, на фотелях порозкидані ріжні прібки, журнали мод, колірові шматки та інші дрібнички. Це все говорило, що перед хвилиною господарила тут жінка... Дмитро нахмарено глянув на це безладдя.

— „Краса — не прикрашує дому!" добре кажуть — подумав і усміхнувся... Нараз почув розмову в сусідній жінчиній кімнаті.

— Має гостей — сказав до себе.

Балачка ставала щораз живіша, потім шелест і шум, як від жіночої сукні, або щось подібного.

— А! кравчиня тут — подумав Дмитро, як пізнав її голос — останній журнал мод із Парижа дав роботу Божені. — Якісь нові фаталашки... Нічого мені про це не згадувала.

І знову взявся переглядати ґазету.

— Ах, як елеґантно! — озвалася захоплена кравчиня в другій кімнаті. — Елеґанція, прошу пані!

— Справді подобається вам? — питається Божена.

— Дуже! чудова! Пані біляві, а очі чорні, в цьому колірі вам чудово... Ось так хай пані держать воаль... Ті фальбанки... нема нічого кращого, а крій — чудова робота... Виглядаєте, пані, на царицю. Краса! краса!

— Справді, гарна, дякую вам... я приміріла... тепер треба роздягнутися та сховати, бо прийде Дмитро. Поможіть мені роздягатися.

— А... то тайна перед мною! Приготовляє мені несподіванку — подумав Дмитро — якась нова модна фантазія, якою хоче мене очарувати... Легкодушна дитина. Чекай, не будеш мати того вдоволення, зловлю тебе... вона видно не знає, що я вернувся.

Кочов устав, підійшов на пальцях і нараз відчинив двері до жінчиної кімнати. На порозі здеревів.

Ніколи не сподівався бачити того, що побачив.

Жінка стояла перед зеркалом у жалобі!

Вся в чорному. Довгий, чорний, креповий воаль закривав їй лице та опадав на землю, такий самий був ззаду. Чорна крепа опозивала чорний капелюх із чорними квітами, хвостата чорна сукня прибрана крепою, чорні рукавички, чорні мешти, все чорне!

Коли би був не пізнав своєї жінки в цій зловіщій чорній постаті, взяв би її за марево, що нічю виходить із гробу.

Божена, як побачила чоловіка, в першій хвилині хотіла втікати, одначе станула наче прикована до землі, очі похнюпила до землі.

*

Небаром із подвіря піднісся великий стовп диму.

Там спалили „жалобу".

Божена була її замовила ще тогож дня, як дістала неправдиву вістку про смерть чоловіка. Серед страшних мук, спричинених нещастям, вона, — жінка його — була така дбайлива й на стільки мужеська.

Нині принесла жалобу кравчиня, та, на щастя, вже зайва. Одначе Божена не мала вже сили побороти велику спокусу, щоби не приміріти „жалоби" та не натішитися власним образом у зеркалі.

—o—

EUROPE'S LOST NATION.

BLACK CRIME OF POST-WAR MARTYRDOM.

The Suffering Ukraine.

"Reynolds's Special Correspondent.

LVOV (Lemberg).

Few cities in all Europe have endured such a terrible martyrdom as this capital of the Polish Ukraine. For four years it was one of the pivots of Eastern Front. In the three years that followed 1917 it was besieged by nine different armies—and the bullet marks which they left behind them still mark the facades of its buildings.

It was against the peasant lands around the city that Marshal Pilsudski launched his troops during the "pacification" three years ago—when thousands of unarmed and unresisting Ukrainian peasants were beaten and imprisoned, many killed, and homes and co-operatives destroyed, to punish these Ukrainians for being true to their nationality.

The calvary continues. Repression is in the very air of this city. Lemberg jail is full. Polish spies are everywhere. Correspondence is censored in the post. Foreign observers are subject to every sort of interference.

It is said, and the evidence proves it, that the authorities at Warsaw have no control over the crazy chauvinists who rule Lemberg to-day.

Pilsudski's Hooligans.

Despite this police regime, I have visited the villages of Eastern Galicia and Volhynia—provinces as solidly Ukrainian as Blackpool is British. I have talked with the leaders of the people—and with the people themselves.

I have seen, in a dozen of those wonderfully organised Ukrainian Co-operative stores, sacred pictures smashed by Pilsudski's hooligans three years ago. And I have seen the backs of peasants, across whose bent shoulders the Polish sabres fell; some of them not completely healed to this day.

The martyrdom of the Polish Ukraine is the blackest crime of post-war Europe. For six centuries, this vigorous, cultured peasant race has managed to preserve its distinct national consciousness, ideals, church, culture, and language.

Undeterred by persecution suffered under the Russian and Austrian Empires, the Ukrainians developed not only the finest Co-operative system in all Europe (apart from Denmark), but also a wonderful system of village educational institutes and reading-rooms.

When Eastern Galicia and Volhynia were incorporated in the new Polish state, after Pilsudski had occupied the provinces and turned out a democratic Ukrainian Government by force, definite promises of home rule were given to them.

Apart from actual violence, every effort has been made by the Poles to prevent the younger peasants from receiving any higher education, or agricultural training. No Co-operative organisation in the world has been so persecuted as those little village stores, some of which I visited.

During the "pacification," the Polish police took particular pleasure in destroying the members' account books, imagining that with the records thus "lost," no one would pay their debts to the shops and the Ukrainian Co-operative system would crash.

The plot came to nothing; to the eternal glory of the Ukrainian peasantry, the members, as manager after manager told me, came and admitted frankly how much they owed and paid it. To-day, those all-peasant Co-operatives are stronger than ever. In most villages there are no private traders whatever—the "Co-op" does all the business that is left!

In one village, in Volhynia, the local Co-operatives were fined £5 by the authoriites—a heavy impost for a poor store—because there was no spitoon for the use of customers!

It is hardly surprising, in view of these indisputable facts—and the further fact that at least 5,000 Ukrainians are in prison for political reasons at this movement—that the fight for the right to live their own lives, and to force the Poles to redeem their twice-guaranteed pledge of autonomy, should ever-shadow all other issues in this region.

The fight is so bitter that the effects of the agricultural crisis take second place. Yet Eastern Galicia has been hard hit. It is not twenty miles from this city that I met a well-to-do farmer, with good land, who had six children, all working for him. Last year that family earned their food—and precisely £1 in cash.

During this last week, I have seen good cows sold for £5, young horses for £4—and old ones for 3s. Cream can be bought at 3d a pint. Before the depression, land near Lvov was eagerly bought for £75 an acre; now you can have your choice of the best land for £40 an acre. In more remote districts, the price is down to £15 an acre.

Burning Desire.

Poverty does not worry the Ukrainians, however. To them even real privation or the fear of imprisonment is as nothing compared with the universal, burning desire for freedom.

As one peasant expressed it to me: "We find that our land today is nothing but a colony of Poland. Everything is taken from us, and nothing given back. Under Austria we had 2,600 Ukrainian schools—now there are only 700 left in the whole territory; the rest have become Polish by order.

"We refuse to be dragooned by troops and police into becoming Poles. We refuse to believe that the League of Nations will permit such a crime—and, anyway, there are not enough troops in the whole of Europe to make us anything but Ukrainians."

The tragedy of the Polish Ukraine is the biggest tragedy of all. For unless there is a change of heart at Warsaw, the passing of the trade crisis will bring neither peace nor prosperity to this lovely land.

(Reynolds's Illustrated News, London, England, September 3, 1933).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.

ДО СОЦІЯЛІСТИЧНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УСІХ КРАЇН.

Шановні Товариші!

Останні факти масового голоду, а зокрема два трагічні самогубства на Радянській Україні мусіли звернути на себе Вашу увагу. Поповнили самогубство найбільший пролетарський письменник Радянської України Микола Хвильовий і чільний представник уряду Радянської України, голова народніх комісарів Микола Скрипник.

Підписані соціялістичні організації вважають своїм обовязком подати до Вашого відома сучасні обставини на Україні та зясувати причини тих страшних випадків самогубства.

З кінцем 1919 року російська комуністична влада насильно завоювала Україну. При помочі крівавого терору знищила вона Українську Народню Республику, знищила всі революційні здобутки визвольного українського руху, розгромила всі політичні, економічні і професійні організації українського працюючого люду, а саму українську трудову клясу скасувала залізною диктатурою комісарів російської комуністичної партії.

Щоби закрити свою дійсну ціль, свої імперіялістичні заміри, для баламучення громадянської опінії, проголошено Україну самостійною пролетарською державою. Московський центр деякими посуненнями створив ілюзію, що ця держава істнує. В дійсности Україна стала кольонією Росії, українські землі стали тереном всяких експериментів радянської влади для випробування ріжних проєктів „нового соціялістичного будівництва", котрі з соціялізмом не мали і не мають нічого спільного.

І ось по 14 роках тієї диктатури робітники й селяни України масово гинуть з голоду на своїй такій родючій землі. І ось дійшли до нас знову неймовірні просто вісти про жахливі випадки людоїдства з голоду. І ось вдруге Україна переживає таку саму катастрофу голоду, що й у 1921-22 році. Це все діється на Україні в 1933 році, по 14 роках „радянської" влади, котра голосила щастя, добробут і нове життя для працюючих мас.

Стверджуємо, що одинокою і очевидною причиною голоду на Радянській Україні є безоглядний економічний визиск українського народу большевицькою диктатурою, яка вважає Україну своєю кольонією. Рікрічно вивозить вона міліони тон збіжа або до центральної Росії, для прохарчування важніших робітничих осередків, армії і чрезвичайки, або вивозить по домпінґових цінах за кордон для роздобуття валюти. Комуністична влада затаює факт голоду на Україні, а робить це не лише тому, що цього вимагає престіж диктатури, але щоби й на будуче експльоатувати виголоджену колективізаційними експериментами знищену країну.

А впарі з цим ми є свідками нечуваного політичного терору. Навіть ілюзорична самостійність України сьогодні не істнує. Деякі українські комісаріяти покасовано, свідомих Українців - комуністів заступається російськими комуністами, українську культуру і науку піддано під строгий поліційний режим. Очевидно, що цього роду кольоніяльний визиск і централістично-політичний терор над трудовим населенням України викликує велике невдоволення і спроби опору, але ті спроби большевицька влада здавлює насильно, висилаючи цілі місцевости на Сибір або до концентраційних таборів на Соловках над Крижаним океаном.

Ця політика большевицької Москви мусіла врешті викликати невдоволення навіть серед провідних комуністичних діячів української національности. Але і їх не пощадив терор московської диктатури. Прийшли масові арешти, висилки, а навіть розстріли. Арештовано бувшого народнього комісаря Шумського, розстріляно Конаря й інших.

В тій атмосфері, оплюгавленій, збещещеній, для більшого ефекту по провокаторськи заплямований тавром фашиста і шпигуна, покінчив самогубством голова народніх комісарів М. Скрипник. Згинув на знак протесту проти потоптання теперішньою сталінівською бюрократією всіх тих засад, на яких спиралася конституція Радянського Союзу, проти імперіялістичного походу Москви на Україну. Ця сама протиукраїнська політика загнала в могилу найбільшого пролетарського письменника України М. Хвильового.

Україна переживає важкі хвилини. У цвинтарище перемінилася ця найбільша плодюча країна Европи і звідтам долітають до нас плач і стогін визискуваних і катованих. В большевицьких вязницях томляться тисячі українських соціялістів. У ту важку хвилину український народ, народ робітників і селян, не може ждати ні від кого помочі, як лише від соціялістичних партій усіх народів та від противників усякого поневолення та визиску.

Ми, українські соціялісти, протестуємо перед цілим культурним світом проти варварського винищування українського трудового народу большевицькою диктатурою, проти топтання тих прав, які цей трудовий народ шляхом довгої революційної боротьби собі виборов, протестуємо проти розстрілів, протестуємо проти арештовань і знущань, жадаємо негайної амнестії для політичних вязнів і взиваємо Вас, Товариші, щоби й Ви прилучилися до нашого протесту.

Товариші! Протестуйте проти вивозу харчевих продуктів з Радянської України, якої населення голодує!

Тавруйте політику винищування голодом і терором українського населення, яку пляново провадить на Радянській Україні Російська Комуністична Партія.

Хай жиє воля!

Хай жиє вільне право на самоозначення всіх поневолених народів!

Хай жиє соціялізм!

Львів, в серпні 1933 р.

За Закордонну Делегацію Української Соціял-Демократичної Робітничої Партії:
Ісаак Мазепа
Панас Феденко.

За Українську Соціял-Демократичну Партію:
Лев Ганкевич.
Іван Квасниця.

За Українську Соціялістично-Радикальну Партію:
Іван Макух.
Матвій Стахів.

МІТІНГИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

СПРІНГ ВАЛЕЙ, Н. Й. Подається до відома, що триквартальний мітінг Тов. Просвіта, від. 16, відбудеться в неділю, 24-го вересня, в годині 3-тій пополудни. Проситься всіх членів прибути, бо є дуже важні справи до полагодження. Не явившийся член заплатить кару 50 ц., а урядник 1 дол. — І. Кріль, предс.; А. Кашинський, кас.; К. Ільків, секр.

БРЕСЛАВ, ПА. Бр. св. Андрея, від. 30, повідомляє своїх членів, що місячні збори відбудуться в неділю, 24 вересня. Ці збори є відложені з 17 на 24 вересня. — Мих. Филипс, секр.

Із діточої кімнати чути плач дитини, а рівночасно сміх другої дитини.

— Що там знову? — питається батько здивований.

Веселий хлопчик показує на свого братчика близнюка, який все ще плаче:

— Нічого — лише Ганя викупала його двічі, а мене ні разу.

СТРАШНИЙ ТАРЗАН.

(49)

Тарзан і Панатлі подалися по деревах, щоб утекти геть від страшного трирога. Вона вибирала такий напрямок, який був найдикіший і де здавалося їм земля була завалена найбільшими деревами, заросла колючими кущами й т. д. Та кождого разу вони переконувалися, що трирог від них не відставав. Він з такою саме швидкістю, як вони по деревах, переслідував їх на землі. Тарзан уже зашився з дівчиною в дику гущавину ліса, звідки не легко було вибратися.

Та тут вони побачили, що до трирога прилучився ще один такий трирог. Тепер вони вдвох позирали на дерево, де високо на гилках сиділи їх жертви. Тарзанови здавалися тепер далекими й недосяжними ті печери, в яких вони так безпечно переночували. Хоч ці печери були вдійсности близько, але шлях до них був смертельний. Адже вони від ліса були відокремлені широкою безлісною долиною. В тій долині годі було ратуватися від трирогів.

Тарзан почув якийсь дивний крик, що доносився з ліса. Щось голосно кричало: „Угіо! Угіо!" Панатлі також не могла пояснити, що то за крик. Обидва трироги відповіли своїм криком, який не був схожим на той крик, що чувся з ліса. Трироги повернули свої морди в тім напрямі, звідки нісся той крик. Нарешті на поляні зявилася величезна волохата постать. Панатлі з переляку закричала: „О, це Тородон! Тородон!" Тородон спокійно наближався до трирогів.

Тарзан придивлявся з цікавістю, що з того буде. Коли Тородон підійшов ближче, один з трирогів повернувся й пішов проти нього. Несподівано для Тарзана Тородон почав бити трирога по одному розі своїм важким києм. Тарзанови здавалося, що трирог зараз зітре в порох Тородона, який ще кілька разів крикнув своє „Угіо! Угіо!" Трирог корився Тородонови й видно було, що він уже переможений. Нарешті Тородон обійшов довкола трирога й виліз на його спину.